

סוגיות בדף היומי

נדרים פ"ג: דיספוד יספדון ליה דיבכון יבכון ליה דיקבר יקברוניה

לאחר הקבורה שאז מצינו שלושה ימים לבכי ואח"כ י"ב חודש להספד וכן מצינו אצל שרה אמנו שאברהם אבינו בא לספד לשרה ולבכותה, וזאת מכיון שהיה אז לפני הקבורה. [האר עיינו]

נדרים פ"ג: "רבא אמר לעולם בעל בכלל בריות"

שהרי כשהאשה נדרה מחנווני מדובר באשה שיש לה בעל עשיר, שאסור לו לקחת מלקט שכחה ופאה, וממילא גם לה אסור, ואחרי שהיא אסורה להנות מאותו חנוני א"כ היא צריכה להסתגף ברעב שהרי רק החנוני הזה נותן להם בהקפה, ולקט שכחה ופאה אסור לה לקבל, כיון שמדובר כאן באנשים בעלי יכולת, ולכן זה עינוי נפש. מה שאין כן כאן שהאשה אסרה את הנאתה מכל הפירות שבעולם, א"כ גם כשבעלה עשיר נחשבת לענייה, שהרי אסורה בהנאה מכל העולם חוץ מההפקר, יהיה מותר לה לקבל לקט שכחה ופאה, ולכן זה לא נחשב לעינוי נפש.

נדרים פ"ד: "קורא שם ואין צריך להפריש"

גורם איסור טבל כשלא הורידו את התרומה, אבל במעשר עני לא מובן. נשאלת השאלה אם זו הסברה הרי תרומה מותרת לכהן ואם כן תערוכות שלא הופרשה תרומה [טבל] יהיה צריך להיות מותר לכהן. כך מקשים **תוס' במס' יבמות פו.** שאם כל טעם האסור של טבל כיון שמעורב בתערוכות תרומה יהיה צריך להיות מותר לכהן. ועוד שואל **השאג"א** שלפי זה יוצא שגם בטבל של מעשר ראשון לא יהיה איסור טבל כי מעשר ראשון גם מותר לזרים לפי חכמים שנחלקו על ר' מאיר.

נדרים פ"ד: "מפקיר נכסיו"

אבל כשאין לו אפ' טובת הנאה זה כאילו שלוקח מההפרשה. **המהרי"ט** כבר הקדים לשאול זאת וכנראה שרע"א לא ראה את תרוצו, אומר **המהרי"ט** שהכל תלוי בזמן ההפרשה, שאם אדם עני מפריש מעש"ע אומרת לו התורה שלך אסור לקחת לעצמו, אבל כשמדובר באדם עשיר והוא אינו רואי כלל לקבל מעש"ע וודאי שעליו התורה לא דיברה ולא אמרה לו שלא יקח מעש"ע שלו, שהרי הוא עשיר, ועליו התורה לא דיברה שאסור לו לקחת מעש"ע לעצמו, כל האיסור שהתורה מדברת הוא לעני הראוי לו לקבל מעש"ע, עליו אנחנו אומרים אסור לך לקחת משלך. ובמעשר הזה שהפריש מעש"ע ועליו תורה לא אמרה לו שלא יקח את המעש"ע של עצמו, כשהוא אח"כ נהיה עני מותר לו כבר לקחת את המעש"ע.

שהאיסור חל בשעת ההפרשה, אם בשעת ההפרשה אדם היה עני וראוי למעש"ע, לו התורה ציוותה ואמרה שלא יקח, אבל כשהיה עשיר בשעת ההפרשה ורק לאחר מכן העני, וודאי מותר לו לקחת את המעש"ע שלו לעצמו.

נדרים פ"ה "רבא אמר שאני תרומה"

להשאל למה לא נגיד כמו בתרומה שכאשר הגיעה לידו לא יוכל להשאל, ולפי הרשב"א התרוץ שהכחן "מדינא זכ". הכהן זוכה מדין תורה מגיע לו, וכיון שהגיע לידו נאסר על הבעלים להשאל עליהם, אבל גזלן זה שלקח את הפירות שנאסרו בהנאה, לא זכה וכל זמן שהם בהן צריך להחזיר את הפירות. וצריך להבין את החילוק בין תרומה לפירות שנאסרו, אצל התרומה זכה, ואצל פירות אסורים נקרא גזל, ואם לדעת הרשב"א מותר לו לקחת את הפירות מדוע שיהיה דין גזל, הרי יש לו היתר על פי דין לקחת את הפירות, אם הם הפקר מדוע הוא גזלן. **השלמי נדרים** מסביר את כוונת הרשב"א שהחילוק הוא כזה, בתרומה הישראל נתן לכהן, ולכן לא יכול לקחת ממנו, כמו אחד שנותן מתנה לחברו לא יכול לבקש חזרה, אבל בפירות הוא לא נתן לו, השני לקח ממנו, וכיון שהוא לבד לקח אם הוא ישאל על הנדר יקרא גזלן אם לא יחזיר.

"המרומי שדה" חולק על הר"ן והרשב"א ומוכיח שאם הפריש את התרומה אין לזה דין של הפקר ומביא גירסה דומה שהפרוש שאין לו אפשרות להפקיר דבר ששייך לכהנים וממילא הנדר שלו לא מועיל כלל.

* *

צ"ע דהרי בכי קודם להספד, י"ל פשוט דהכא איירי לפני קבורה אזי המספיד מביא את העם לידי בכי וכמ"ש [ברכות ו' ב'] אגרא דהספדא דלויי. ומה ששינוי דבכי קודם להספד, הכוונה

הראשונים מתקשים בתרוצו של רבא, היות ונדרה גם

מבעלה מדוע שלא יפר הרי זה בכלל עינוי נפש, וכ"ש שיפר מחנווני, בעלה לא גרוע מחנווני, ונדחקו לתרץ ששם מדובר שנדרה בימות הגשמים שאין שם לקט שכחה ופאה, ואם לא יהיה לה אפשרות לקבל את הפירות מהחנוני הרי לא יהיה לה אפשרות לקבל משום חנות, שאף חנוני לא נותן לאותו בעל בהקפה, לכן זה נחשב לעינוי נפש, מה שאין כן כאן מדובר כשלקט שכחה ופאה מצויים בשוק, ולכן זה לא נחשב לעינוי נפש. **החת"ס** טוען שאינו יודע מה הקושיה מכאן על חנווני,

נדרים פ"ד: "קורא שם ואין צריך להפריש"

פירות שלא הופרש מעשר עני, נחלקו אם יש בזה איסור טבל. **מסביר הר"ן** למ"ד שאין במ"ע איסור טבל מפני שלא יתכן שבפירות שלא הופרשו מ"ע יהיה חומרה יותר מאשר המ"ע עצמו, שהרי מ"ע מותר לזרים, ולא יתכן שהתערוכות שלא הופרש מעשר עני יהיה איסור טבל שחייבים עליו מיתה. והמ"ד השני שאומר שיש כן איסור טבל לומד מפסוק. בשלמא לתרומה מובן, כמו שהתרומה אסורה אז גם כשהיא בתערוכות לפני שהופרשה אוסרת את התערוכות לזר, היות וצריך להפריש את התרומה מהתערוכות לכן זה

אדם שמפקיר נכסיו ועל ידי זה יהיה פטור ממעשר עני.

מקשה **רע"א** הרי עני צריך גם כן להפריש מעש"ע ומה ירוויח בזה שיפקיר את נכסיו, הרי אסור לו לקחת את המעש"ע לעצמו, יש לאו של "לא תלקט" וחייב לקחת את המעש"ע של השדה שלו ולתת לעני אחר, א"כ שואל **רע"א** מה ירוויח כאן עם הארץ ע"ז שיפקיר את נכסיו, אמנם יהיה דינו כעני שיהיה מותר לו לקחת מעש"ע משדות של אחרים, אבל לא של עצמו, ונשאר בצ"ע. **השלמי נדרים** מביא כמה תרוצים על שאלה זו. תרוץ אחד בשם **הערוך לנר** מסוגיה במכות שאומר שם שהאיסור שלעני אסור לקחת את המעש"ע של עצמו מדובר במעש"ע כזה שיש לו טובת הנאה ממנו שזה שייך שאם יבוא לידי עני יש לו זכות ממונית באותו מעש"ע, על זה אומרים לו אל תקח את המעש"ע שיש לך בזה זכות לעצמך, וא"כ זה דווקא במעש"ע כזה שיש לו בו טובת הנאה, כזה מעשר אסור לו לקחת, אבל כשאדם מפקיר את כל נכסיו, הוא מפקיר ג"כ את זכות טובת הנאה שלו במעש"ע, ועל זה התורה לא דברה שאסור לו לקחת מעש"ע.

נדרים פ"ה "רבא אמר שאני תרומה"

הר"ן מביא שמכאן למדים שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרים לקחת בעל כורחו ואינו יכול לעכב ואע"פ שיכול להשאל על הנדר ואז מי שיקח יוצא שגזל, מכ"מ עכשיו הוא לא נשאל ויכולים לקחת ואחרי שישאל יצטרכו להחזיר, שואל הר"ן מדברי **הרשב"א** ולפי זה איך הנודר מכל הכהנים יכולים לקחת הרי הוא עלול להשאל, מכ"מ סובר הרשב"א כל זמן שלא נשאל מותר לקחת ויצטרכו להחזיר. שואלים על הר"ן מה קשה אם ישאל הרי פוקע הנדר ומותר לכהנים להנות ממנו ואז הם לוקחים לכתחילה בהיתר, ומה הקושיה. מתר' שכונות הר"ן שישאל רק מחלק מהכהנים ויכול לתת למי שרוצה אבל קשה הרי נדר שבטל מקצתו בטל כולו. **ובחידושי הרשב"א** מוסברת השאלה דהיינו שילך לחכם ויגיד לו שאם היה יודע שיקחו ממנו לכתחילה היה נודר בלשון אחר רק מחלק מהכהנים ואז יוצא שלקחו באיסור כמו הדין ברישא במשנה כשנדר רק מכהן זה זה, אסור להם לקחת ורק לכהנים אחרים מותר. ובר"ן משמע שהכהן צריך להחזיר את התרומה כשנשאל, אבל ברשב"א מובא שכאשר התרומה הגיעה לידי הכהן, הישראל לא יכול יותר להשאל, א"כ מדוע אצל אדם שלקח פירות של הנודר יכול כן

*